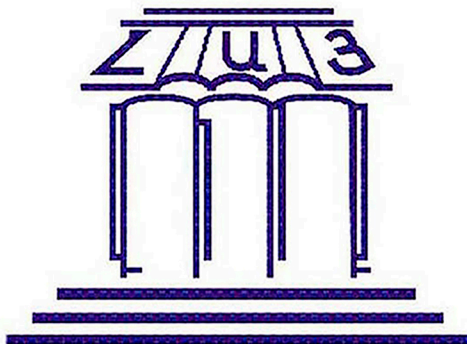

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Հ. Ս. Խ. Հ.
ԱՌԺՈՂԿՈՄ Ս.Տ

№ 9

ՍՐԵՆ-ԼՈՒՍ ԳՐԵԳՐԵՆ

№ 9

ԲԺ. Ա. ԱԼԵԳՍԱՆՅԱՆ

ՅԵՐԿՈՒ ՎՈՉԼԻ
ԶՐՈՒՅՑ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

1977 ՄԵՏՅՐԱՏ 31

== ՅԵՐԵՎԱՆ ==

891.99

Ա-29

32-K
30 MAY 2011 272

ՀԱԽՀ ԱՌԺՈՂԿՈՄԱՏ

№ 9 ՍԱՆ-ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ № 9

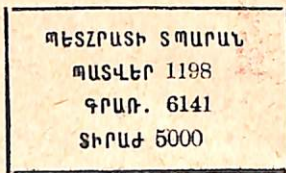
ԲԺ. Ա. ԱԼԵԿՍԱՆՅԱՆ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՅԵՐԿՈՒ ՎՈՋԼԻ ԶՐՈՒՅՑ

ԱՌԺՈՂԿՈՄԱՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ — 1931

60606-67

ՅԵՐԿՈՒ ՎՈՋԼԻ ԶՐՈՒՅՑ

Գյուղի խրճիթներից մեկում, թախտի վրա, յերկու վոջիլ հանդիպում են միմյանց ու շատ ուրախանում:

Մեկի անունն էր Զորբա, իսկ մյուսինը՝ Սեվիկի: Յերկուսն էլ պառավ հասակում էին: Զորբան շատ ուտող-խմող էր ու դրա համար էլ լավ առողջության տեր, իսկ Սեվիկիը նրանից պակաս չէր: Հանդիպելով Զորբան ու Սեվիկին իրար՝ հարց ու փորձ են անում:

Զորբան տեսնելով, վոր Սեվիկիի քեֆը տեղը չէ, ասում է.

— Սեվիկի ջան, հը՛ բարե՞ լինի, քեֆդ հալդ վո՞նց ա, երեվում չես:

Այս ու այն կողմը շարժվելով՝ Սեվիկիը պատասխանում է.

— Բարին արեդ, Զորբա ջան, սաղ ըլես. հլա վողջ ու առողջ եմ: Դե սպրում եմ ե՛լի:

— Իսկ դու վորտեղ ես, Զորբա ջան. ա՛յ մարդ, ասի՛ ենա, բան ա պատահել քեզ:

ԶՈՐԲԱ.—Վորտե՞ղ պիտի ըլեմ, իմ սո-վորական տեղը, Կարապետ բիձու ջանի վրա

ընկած՝ ուսում—խմում եմ ու նրա փոխնորդի վրա ապրում: Կնիկս*) սրանից մի ութ տաս ուր առաջ 14 յերեխա**) բերեց, հիմա նրանք տասն որական են, արդեն կամաց—կամաց ժաժ են դալիս: Մի տաս կամ տասնյերկու որից հետո, սաղ ըլեն նրանք, իրանք իրանց կպահեն, համ ել ամեն մեկն իր համար ճուտեր***) կունենա. իմանում ե՞ս, ճուտեր. դրանք իմ թոռներն են լինելու: Դե, գիտես ե՛լի մեր ջինսը: Չե վոր մի վոջից 2 ամսում մոտ 5 հազար վոջիլ ե ստացվում: Սուտ չի ասած, թե մեզանից մեկն ու մեկը, իմանում ե՞ս, ընկնի մի մարդու վրա, բարով տեսնես, եղ մարդը մի ամսից հետո վոջիլ լցված կլինի: Այժմ դո՛ւ ասա, Սեվրիկ ջան, հլա տեսնենք վո՞նց ես ապրում: Յես քեզ վաղուց ա տեսել չեմ:

ՍԵՎՐԻԿ.—Դե գիտես ե՛լի, յես ել քեզ պես ու քու սրումդ եմ: Մենակ դու, քեզ մատաղ, ապրում ես Կարապետ բիձու ջանի վրա, արեւը քեզ նեղութիւն չի տալիս: Իսկ իմ ապրելատեղը Անդրեաս քեռու դալինոտ մագերումն ա: Իմ տեղը, դուզն ասած, դեչ ա: Թե Անդրեաս քեռին փափախը վեր ա տանում, արեն են ա ինձ խաչում ու վառում ա, իսկ թե մի փթանոց փափախը ծածկում ա, սիրտս մլորվում ա, քեֆս խարաբ ա ըլում: Մի խոսքով, ապ-

*) Վոջիլ իզականը.

**) Տասնչորս հատ անիծ.

***) Վոջիլ թրթուր (վորդ):

րում եմ, ե՛լի: Ենա, քանի վոր մեր կյանքը շատ չի յերկար, ի՞նչ բան ա, վեց ոխտը չաթվա կյանքը, պետք ե լազաթին փառալոր ապրենք: Ուրիշները յերկար տարիներ են ապրում: Ա՛յ, Անդրեաս քեռին 50 տարեկանից ա վեկ ա, իսկ մենք, 45-50 ուր ենք ապրում: Դե էգ ել բան ա, ե՛լի: Չորբա ջան, մի ասա տեսնեմ, կերակուրդ վո՞նց ա, վերջերս խո՞մ սոված չե՞ս մնում:

ՉՈՐԲԱ.—Ե՛հ, դու յեկ բան ես ասում, ե՛լի. խի՞ պիտի սոված մնամ: Դուն զիտես չե՞, վոր Կարապետ բիձեն չարչարվում ա, աչխատում ա, յես նրա արինը ծծում եմ. արնից ել լավ բան կա՞ տչխարհում: Նստում եմ լազաթին նրա կաշվի վրա, կամ թե չե՝ հենց փոխնորդի վրա նստում, բերանս դնում նրա կաշվին ու լազաթին ծծում, ծծո՛ւմ Կարապետ բիձու արինը. ենքան եմ ծծո՛ւմ, վոր փորս կշտանա: Դե գիտես ի՛նչ կա, արին ծծելիս Կարապետ բիձեն վոր ասես ինձ չի նեղացնում, ըսկի մատով բրդում ել չի: Երբա Սեվրիկ, մի պատմի քո ապրուստի մասին, տեսնեմ դու վո՞նց ես ապրում:

ՍԵՎՐԻԿ.—Ե՛հ, վո՞նց պիտի ըլի: Քանի կա Անդրեաս քեռին, յես ու իմ ողլուչադս կապրենք: Սաղ ըլի մեր տերն ու տիրականը. նա չարչարվում ա ու տանջվում, իսկ մենք ճրի ապրում, ուսում—խմում ու վոչ մի բանի մասին ել չենք մտածում: Շատ բան, թե մեզ ճրիակեր են կանչում: Ասում են, վոր մենք հեչ

չենք աշխատում ու լավ ել ապրում ենք: Դուդ ա, Անդրիաս քեռին դժվար որեր ա քաշում՝ ել հունձ, ել սար, ել դաշտ, վորն ասեմ... հանդարտութիւն չունի: Բանն են ա, վոր ինձ ել իրա հետ քաշ ա տալիս, քրտնում ա ու ինձ ել թաց անում քրտինքով: Քրտինքի հոտն ել ինձ սպանել ա: Եդ հլա վոչինչ, Զո՛րբա ջան: Յես մի թազա բան եմ լսել: Վերջերս ինչ վոր մի նոր ու մեծ դուքան են բաց արել մեր գեղումը. յավաշ անունն ասեմ. հա՛, կոտպերատիվ են ասում, ու եդ դահրումարից Անդրիաս քեռին բյազ ու սապոն ա առել: Մի իրիգու Անդրիաս քեռին իրա կնկա հետ գյափ եր անում, յես ել ասի ախանջ անեմ, տենամ ի՞նչ են խոսում: Հլա լսի՛, Զո՛րբա ջան, թե ի՞նչ եյին խոսում: Կարապետ բիճեն ասում եր, վոր շարաթը կամ թե յերկու շարաթը մին իրա փոխնորդը փոխել աի ու թազա լվացածը հագնի, թե՛ գեղումը բաղնիս են բաց անում գեղացոնց համար, վոր շուտ-շուտ լողանան ու առողջ ըլեն: Բա՛, Զո՛րբա ջան, դուն ես բաները լսել չե՞ս: Յանի գիտես վոր, Զո՛րբա ջան, բաղնիսը, նոր բյապը, սապոնը մեզ համար դժոխք ա: Ենա մահ-ներս գալիս ա: Վոր ջուրն ընկնենք, ի՞նչ անենք, գիտում չեմ. վա՛յ մեր քաղցր ու հանդարտ կյանք. բա եդպես բան կըլի՞:

(Այստեղ Սեվիիկն սկսում է գայրանալ):

ՍԵՎԼԻԿ.—Արա՛, խի՞ ես սուս արել, ե՛: Զո՛րբա, սուս անելուց աներս կքանդենք, գիտե՞ս: Ի՞նչ ուզում ա ըլի, մի իլլաջ պիտի

տեսնենք: Արի, Զո՛րբա ջան, փախչենք, գլ-նանք մի ուրիշ տեղ: Մոտ որերս Անդրիաս քեռին ու Կարապետ բիճեն գնում են չրջանի սպալ կոմը, ցորեն են տանում, մենք ել դրանց հետ գնանք. ու գիշերը, յերբ նրանք քնած կլինեն, մենք եդ անպիտան Կարապետ բիճուց ու Անդրիաս քեռուց կանցնենք տան մարդկանց, չե՞ վոր դոնադատանը չիմ ել մի թախտի վրա յենք նստում ու մեր անցկենալն ել մի դժվար բան չի. դու հո գիտես, մի չետվեր սհաթումը մենք կարանք մինից մինն անցնել: Ես լավ միտք ա. ելի մեր հին կյանքը կքաշենք. ետ գեղում վոչ բաղնիս կա, վոչ ել բյազ: Դե՛, Զո՛րբա, քե՛դ մատաղ, գնա՛նք մեր գլխի ճարը քաշենք. գե՛ ժա՛ծ արի:

ԶՈՐԲԱ.—Տեղդ նստի ու դուր ժա՛ծ մի գալ. դվորն ուզում ես գնա, մեկ ա՛ մեզ հետեվելու յեն: Ամենագլխափորը դուն մոռացար ասել. ո՞վ գիտե, դուցե լսել չես: Մեր գեղի համար Առժողկոմա՛ն ինչ վոր մի բժիշկ ա դրկել: Եդ բժիշկը գեղացոնց քարոզում ա, վոր փոշիը մեզ շատ վնաս ա, վոր փոշիը մեր արինը ծծում ա, վոր մենք աշխատում ենք, իսկ նրանք ճրի ապրում, ու յետեա վոր փոշիը մեզ վարակում ա: Եդ յաման բժիշկն ասում եր, թե փոշիը տարածում ա սխանոյ տիֆ, հլա մի ուրիշ տիֆ ել. նա ասում եր, վոր սխանոյ տիֆը շատ գեշ հիվանդություն ա, վոր եդ տիֆից շատերն են մեռնում ու մեկ ել եդ բժիշկն ասում եր, վոր մեծ կրո-

վի տարին գյուլեն ենքան մարդ չի սպանել, ինչքան մարդ կոտորվել ե ու սպանվել սիպնոյ տիֆից, ու ես բոլորին նա ավելացնեմ, վոր պատճառը չիմ վոջիլն ա, իմանում ե՞ս, վոջիլն ա, վոջիլը: Յես ու դու յենք պատճառը: Հասկանո՞ւմ ես, Սեվլիկ ջան: Ա՛յ, թաղա բան: Նա ասում եր, վոր յեթե վոջիլ չլինի, սիպնոյ տիֆ ել չի լինի: Նա որինակ բերեց, վոր յերկրներ կան, ուր ժողովուրդը զարգացած ե ու վոր ասես, վոչ մի վոջիլ ընդեղ չկա: Դրա համար ել ընդեղ սիպնոյ տիֆ չկա: Զահրումար ըլի եղ թավուր աչխարհը. ի՞նչ եմ անում, վոր զարգացած են, քանի վոր նրանք անաստված մարդիկ են: Աստվածը մեզ շունչ ա տվել, իսկ նրանք մեզ կոտորում են: Վերջն ել բժիշկը մի բան ասավ, համա ենթավուր բան եր նրա ասածը, վոր գեղացոնց բերանը մնաց բաց: Բժիշկը ասեց, վոր ամեն մի գեղացի, միջին հաշվով 20-30 հաս վոջիլ ա պահում ու կերակրում. ու եղ 20-30 վոջիլը մի ամսում մոտ յերկու գրամ արին ա ծծում, իսկ մի տարումը քսան չորս գրամ. յեղնա հաշվում եր, վոր մեր գեղումը յերկու հազար յերկու հարյուր շունչ ա ապրում. ուրեմն մի տարումը մեր գեղի վոջիլը հիսուն յերկու հազար գրամից ավել արին ա ծծում. ուրեմն՝ 52 կիլոյից ավել, յերեք փթից ավել: Ա՛յ քեզ բան... Ես վոր ասեց վոչ, ժողովուրդը մնաց սառած: Զիմն ել սուս եյին արել ու կա-

սես փետ եյին կտրել: Յես ել, Սեվլիկ ջան, չապկի ծալքումը կուչ եյի յեկել ու վախից ժած չեյի գալիս, թուրս ել կարեյի վոչ կուլ տամ: «Դե հիմա,—չարունակեց բժիշկը—հաշվենք տեսնենք, թե ի՞նչքան վնաս ա տալիս մեզ վոջիլը. 52 կիլո արյունը յոթ ութ մարդու արյուն ե, ուրեմն՝ մի տարվա ընթացքում այս գյուղում յոթ ութ մարդ ե սպանում վոջիլը: Իսկ յեթե հաշվենք մթերքների վրա 52 կիլո արյունը նշանակում ե՝ մի քանի փութ ալյուր, յուղ, շաքար, ու շատ բաներ»: «Ինչո՞ւ յեք ի գուր եղ վոջիլներին կերակրում, այդքան մթերք իգուր ջուրն ամուս, չե՞ վոր այդքան փողով մենք կարող ենք մեր հասարակական կարիքների համար աշխատանքներ տանել: Զգվելի յեն վոջիլները»: Յեգնա բժիշկն ասեց, վոր վոջիլը պարադիտ ա, այսինքն՝ չի աշխատում, իսկ ուրիշի աշխատածն ուտում ու սիպնոյ տիֆ ա տարածում. ջանի վրա քոբելույ յարեք ա առաջ բերում, հանգստություն չի տալիս, ու ես տեսակ շատ հիմար բաներ... «Պետք ե կռվենք վոջիլների դեմ ամենատուժեղ կերպով»—ասում եր բժիշկը ու շարունակում —«նախ ձեր գյուղը պետք ե բաղնիս ունենա, այդ դժվար չե: Միասին հավաքվենք ու չինեք. յես ձեզ կոգնեմ: Հետո՝ կոոպերատիվի խանութից բյազ, միակալ առեք ու ձեզ համար սպիտակեղեն պատրաստեք ե չարաթը մեկ անգամ կամ յերկու չարաթը մեկ անգամ փոխեք, միք թողնիլ ձեզ վրա յերկար ժամա-

նակ կեղտոտ սպիտակեղենը: Գլխի մազերն աշխատեք կտրել, իգուր մի՛ք պահել, վորովհետեւ գլխի վոջիլն իր անիծը դնում է մազերի վրա»:

Այս խոսքերից Սեվրիկը արանեղում է, սկսում է լալ ու ասել—«Վո՞նց տիմ անիլ, ի՞նչ տի անիլ իմ ողլուշաղը, յեթե մազերը գյուղացիք կտրեն: Ձե՞ վոր իմ ու իմ ողլուշաղի սպրեթու տեղը մենակ գլխի մազերումն ա»:

ԶՈՐԲԱ.—Ե՛հ, Սեվրիկ ջան, մեր բախան էս ա, ի՞նչ անենք: Ահա թե՛ Սեվրիկ ջան ինչ բաներ եմ լսել յես: Ժողովում եղ բժշկի անունը տվին, համա դուզն ասած՝ մոռացա: Կարծեմ՝ նրա անունը սանիտարական եր. մի խոսքով՝ անունը լավ չեմ հիշում: Բժիշկը վերջացրեց իրա խոսքը նրանով, վոր պալ գեղը չիմն ել միասին վոջիլի դեմ կռվիլ տեն ու եղ տեսակ ու շատ հիմար խրատներ: Բանից դուրս ա գալիս, վոր եղ բժիշկն ու իրա ոգնականները տնե-տուն պրտի ման գան ու սովորացնեն, թե վոնց ա հարկավոր վոջիլներին, իմանո՞ւմ էս, Սեվրիկ ջան, մեզ ե՛, մե՛զ, ջարդեն ու կոտորեն: Ա՛խ եղ բժիշկը, թե ճանգս կը՛նգնի՞, ենթավուր տուր կտամ, ենթավուր տեղ զրկեմ քեզ, վոր դնաս ու դնաս, ել գալը չլինի. եղ բժիշկը թե ճանգս կընկնի, համա լաղաթին սիպնոյ տիֆով կվարակեմ ու կստանեմ: Վոնց վոր բեվում ա, եղ բժիշկներին հրաշատ ա հարկավոր կտորել: Հը՞, Սեվրիկ ջան,

եղ վո՞նց ա քո բանը, վոտքերդ դողոցն ա ընկել»:

Հենց այս խոսակցության ժամանակ հանկարծ խրճիթ է մտնում գյուղի բժիշկն ու ասում՝ «Ես թախտի վրայի շորում նույնպես կարող են լինել վոջիլներ, հարկավոր ե...»:

Ընկե՛ր գյուղացիք, այս փաբրիկ սանիտարական պատմվածքը պահանջում է ձեզանից ուշադրություն: Յեթե ուզում եք լինել առողջ, ձեր գյուղխորհրդի միջոցով գործնական պայքար հայտաբարեք վոջլոտության դեմ:

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0395537

ԳԻՆԸ 7 ԿՈՊ.

17.986

187-

807

Դ-ր Ռ. Ալեքսանյան

Բեսեդա Դժուխ Վժեյ

Դոսիզատ ՏՏՐ Արմենի
Երիվան

1931

891.99

Ն-29